

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar: Kultursamverkan för ett Sverige som håller ihop - framtida inriktning och utvecklingsmöjligheter för kultursamverkansmodellen

Ax – Kulturorganisationer i samverkan översänder härmed sina synpunkter och kommentarer till ovan angivna betänkande (Ds 2017/8).

Frågor besvaras av undertecknad på anna.edlund@axkultur.se eller 070-39 42 382.

Med vänliga hälsningar

Ax –Kulturorganisationer i samverkan
genom Anna Edlund, ordförande

Remissvar: Kultursamverkan för ett Sverige som håller ihop (Ds 2017:8)

Vad är Ax?

Inom Ax samlas 22 nationella förbund med mer än 375 000 medlemmar i 5900 lokalföreningar verksamma inom olika delar av den ideella kulturen. För Ax är det av central betydelse att kultur har en bred förankring i samhället och att utövandet är tillgängligt för alla.

Ax är en ideell samverkansorganisation som företräder medlemmarna i frågor som är av gemensamt intresse gentemot myndigheter, institutioner och organisationer.

Ax lyssnar på sina medlemmar för att förstå deras behov och förutsättningar, samarbetar med andra aktörer för att sprida medvetenhet och kunskap om den ideella kulturen och driver en tydlig agenda gentemot beslutsfattare och opinionsbildare.

Ax arrangerar medlemsmöten, konferenser och är en aktiv part i nationella samarbetsorgan som Civos, Ideell Kulturallians och i Amateo, ett europeiskt nätverk för ideell kultur. Ax bedriver ett kontinuerligt arbete för att ge politiker och beslutsfattare kunskap om och förståelse för den ideella kulturens betydelse för samhälle, hälsa och kreativa verksamheter.

Ax är en röststark arena för den ideella kulturens självklara plats i samhället och kulturpolitiken.

Ax allmänna utgångspunkter

Allmänna synpunkter på utredningen

Ax anser att promemorian i stort har tydliga och bra förslag kring utvecklingen av kultursamverkansmodellen. Vi ser positivt på att öka dialogen med det civila samhället. Dock anser vi att dialogen som finns idag inte alltid haft möjlighet att påverka resultatet i den grad den skulle kunna göra. Därför är det viktigt att i en ökad dialog kunna stryka under att de ligger till grund för delar av de färdiga kulturplanerna. Annars görs de i onödan.

Ett perspektiv som inte lyfts i promemorian är HBTQ-perspektivet. Ax anser att det behöver lyftas i fler regioner med ett ökat fokus.

Kommentarer på utredningen

Nedan följer några mer ingående beskrivningar och förslag på delar av utredningen. Numret i rubriken hänvisar till motsvarande avsnittet i betänkandet.

2.2 Kultursamverkansmodellens inriktning och omfattning

Konst- och kulturfrämjande verksamhet är ett litet område inom kultursamverkansmodellen men här ligger merparten av de stöd som stärker civilsamhället. Promemorian påpekar att merparten av detta område utgörs av konsulentverksamhet, en verksamhet som är ytterst viktig för spridningen av kultur lokalt och regionalt. Ax saknar en ordentlig analys i Promemorian över vad detta förslag skulle kunna få för konsekvenser. Konsulenterna bidrar till att minska skillnaderna på tillgången av kultur i olika delar av landet och deras arbete är mycket uppskattat. Enligt Ideell Kulturlians granskning av kultursamverkansmodellen 2014 så är konsulenter fortfarande av stort intresse för civilsamhället.

I promemorian förslags ligger att konst- och kulturfrämjande verksamhet ska bakas in i de övriga verksamhetsområdena, vilket i sådan fall kan försvåra konsulentverksamhet som inte ligger inom ramarna för dessa. Det finns också en risk att den lilla ekonomi som läggs på detta område försvinner helt eftersom civilsamhället oftast inte är lika röststarka som institutionerna och det fria kulturlivet, och därmed drar det kortaste strået.

Kultursamverkansmodellen har hitintills inte lett till några genomgripande förändringar av bidragsfördelningen, majoriteten av medlen går fortfarande till de regionala institutionerna. Samtidigt ska Statens kulturråd aktivt verka för att minska skillnaderna på tillgången till kultur i landet och promemorian lyfter upp att dialogen med civilsamhället bör stärkas. Att ta bort konst- och kulturfrämjande verksamheter sänder motsatt signal. Genom att ta bort detta område minskas en naturlig möjlighet till dialog mellan region och civilsamhället.

Ax ser det som positivt att bild- och formområdet tas in som ett stödberättigat område inom kultursamverkansmodellen. Dock stödjer vi inte förslaget att ta bort konst- och kulturfrämjande verksamhet som ett självständigt område.

Som utvärderingar av kultursamverkansmodellen antytt har modellen ännu inte gett några stora förändringar på utdelning av medel. För att kunna ha större svängrum och ge regionerna möjlighet att våga satsa på nya former och det civila samhället behövs en ökad ekonomisk insats. Nya idéer och former för att skapa ett rikare kulturliv för fler tåmpas med att få gehör i skuggan av stabila och stora institutioner som i sin tur har en verksamhet som inte går att skära ner på.

Ax anser att staten bör öka sin ekonomiska insats i Kultursamverkansmodellen, detta bör också vara ett av utredningens förslag.

2.5 Samtliga landsting med i kultursamverkansmodellen

Ax instämmer med promemorians förslag om att samtliga landsting skall ingå i kultursamverkansmodellen. Civilsamhället i Stockholm har lika mycket rätt som övriga Sverige att kunna påverka den regionala kulturpolitiken. Om samtliga landsting ingår i modellen ökar också trovärdigheten.

Ax stödjer förslaget om att samtliga landsting skall ingå i kultursamverkansmodellen.

2.6 Samråd med civilsamhället

Ax instämmer med promemorian om att dialogen med civilsamhället bör utvecklas. Genom Ax projekt *En starkare regional närvaro* har vi sett att kunskapen om kultursamverkansmodellen inom civilsamhället är väldigt ojämn och på många håll bristfällig. För att kunna upprätthålla en långsiktig och kontinuerlig dialog med civilsamhället behöver det ske en förändring här. En grundläggande kunskap är basen för en fungerande dialog. Regionerna behöver därmed inte bara förtydliga syftet med dialogen utan även se till att kunskapsnivån inom civilsamhället ökar och förmedlas vidare över tid. Dessutom behöver regionernas förståelse för civilsamhällets förutsättningar öka. Här kan Ax och Ideell kulturallians vara ett stöd.

Ytterligare ett hinder för dialogen är att kultursamverkansmodellen inte inneburit några tydliga effekter på det civila samhällets förutsättningar. De flesta organisationer inom civilsamhället saknar eller har en svag regional närvaro, som helt bygger på ideella arbetsinsatser. Detta gör att resultatet av samråden måste vara tydliga, det civila samhället måste få något tillbaka utöver möjligheten att påverka i frågor som ligger långt bort från den egna verksamheten. För att öka tillgången till och delaktigheten i kulturutbudet bör civilsamhällets roll inom kulturlivet lyftas fram. Deras frågor bör ges utrymme inom ramen för kultursamverkansmodellen, vilka sedan kan leda till förslag som gynnar civilsamhällets verksamhet och utveckling.

Ax anser att civilsamhällets roll i kultursamverkansmodellen bör förstärkas och att regionerna, utöver ett förtydligande över metoder och syftet med samråden, även ansvarar för en ökad kunskapsnivå kring kultursamverkansmodellen.

Ax ställer sig bakom Ideell kulturallians förslag om ett förtydligande av bedömningen i promemorian, att "målet med samrådet med det civila samhället är att skapa bättre förutsättningar för det civila samhället att verka och utvecklas."

2.8 Mer ändamålsenlig uppföljning av kultursamverkansmodellen

En ändamålsenlig uppföljning av kultursamverkansmodellen är såklart viktig, men här bör även uppföljning och utvärdering av samråden med det civila samhället ingå. I de nationella kulturpolitiska målen ingår det egna skapandet samt barn och ungas rätt till kultur. För genomförandet av dessa mål spelar civilsamhället en oerhört viktig roll, men inom kultursamverkansmodellen möjliggörs dessa mål i väldigt liten utsträckning. Genom att följa upp dialogen med civilsamhället påvisas att de är en viktig del i modellen, och erkännandet av civilsamhällets del i ett levande kulturliv stärks.

Ax stödjer förslaget om att en oberoende aktör ges i uppdrag att se över hur uppföljningen och utvärderingen av kultursamverkansmodellen kan förbättras.